

A STATISZTIKAI CÉLÚ TERÜLETI EGYSÉGEK KÖZÖS NÓMENKLATÚRÁJA (NUTS)

Az Európai Unió létrehozta a statisztikai célú területi egységek nomenklatúráját – a továbbiakban: NUTS – annak érdekében, hogy lehetővé tegye az összehangolt regionális statisztikák gyűjtését, összeállítását és terjesztését az EU-ban. Ezt a hierarchikus rendszert a régiókra vonatkozó társadalmi-gazdasági elemzésekhez is használják és keretként szolgál az uniós kohéziós politikával kapcsolatos fellépésekhez.

JOGALAP

Az Európai Parlament és a Tanács 1059/2003/EK rendelete (2003. május 26.), amelyet – főleg az új tagállamok csatlakozását követően – több alkalommal is módosítottak (2005-ben, 2008-ban, 2013-ban és 2017-ben). A legutóbbi módosítás 2017-ben mélyrehatóbb változásokat eredményezett: (1) létrehozta a területi tipológiák jogi elismerését az európai statisztikák céljára; (2) rögzítette a különböző területi tipológiákhoz tartozó kulcsfontosságú fogalm meghatározásokat és statisztikai ismérveket; (3) biztosította a területi tipológiák összehangolt és átlátható alkalmazását, valamint használatát uniós és tagállami szinten; és (4) pontosította a Bizottság felhatalmazásának feltételeit.

A mellékleteket bizottsági rendeletek révén többször is kiigazították; a legutóbbi aktualizált változatot 2016. novemberben fogadták el, amely a több tagállam közigazgatási területi körzetében bekövetkezett változásokat is figyelembe veszi. A Bizottsághoz (Eurostat) való adattovábbítás tekintetében 2018. január 1. óta alkalmazandó.

CÉLKITŰZÉSEK

A regionális statisztikák az európai statisztikai rendszer alapkövei, melyek alapján meghatározzák a regionális mutatókat. A regionális statisztikákat a 70-es évek elején dolgozták ki a tagállamok nemzeti statisztikai intézetei és az Eurostat, az Európai Unió Statisztikai Hivatala között folytatott tárgyalások alapján.

A statisztikák felhasználói kifejezték az uniós szintű összehangolásra vonatkozó növekvő igényüket annak érdekében, hogy az EU egész területén összehasonlítható adatok álljanak rendelkezésre. Az összehangolt regionális statisztikák gyűjtésének, összeállításának és terjesztésének lehetővé tétele érdekében az EU bevezette a NUTS-osztályozást.

Az 1059/2003/EK rendelettel ily módon létrehozott egységes jogi keretnek köszönhetően hosszú távon biztosított a regionális statisztikák megbízhatósága.

SZERKEZET

A NUTS-osztályozás a tagállamok gazdasági területét osztja fel és régió kívüli területüket is magában foglalja. A régió kívüli terület a gazdasági területnek egyetlen régióhoz sem kapcsolható részeiből áll: ezek a légtér, a felségvizek és a kontinentális talapzat, a területi enklávék (különösen a nagykövetségek, konzulátusok és katonai támaszpontok), valamint a nemzetközi vizeken található lelőhelyek, amelyeken a térség rezidens gazdasági egységei dolgoznak.

A regionális statisztikák összehasonlíthatósága megköveteli, hogy a földrajzi régiók a népesség tekintetében összehasonlítható méretűek legyenek. A politikai, közigazgatási és intézményi helyzetet is pontosan fel kell tüntetni. A nem közigazgatási egységeknek adott esetben tükrözniük kell a gazdasági, társadalmi, történelmi, kulturális, földrajzi vagy környezeti körülményeket.

A NUTS-osztályozás hierarchikus, mivel az egyes tagállamokat 3 szintre osztja: NUTS 1, NUTS 2 és NUTS 3. A második és harmadik szint az első, illetve a második szint alosztálya. A tagállamok további hierarchikus szinteket hozhatnak létre, amelyekkel a NUTS 3 szintet osztják fel.

MŰKÖDÉS

A. Fogalommeghatározás

A tagállamokon belül meglévő közigazgatási egységek képezik a területi egységek meghatározásának legfőbb ismérvét. A közigazgatási egység olyan közigazgatási hatósággal rendelkező földrajzi terület, amelyen e hatóság az adott tagállam jogi és intézményi keretén belül rendelkezik a területre vonatkozó közigazgatási vagy politikai döntéshozatali hatáskörrel.

A hierarchikus NUTS-osztályozás követelményeinek meghatározásához felhasznált meglévő közigazgatási egységek közül néhányat az 1059/2003/EK rendelet II. melléklete sorol fel, melyek a következők:

1. NUTS 1: Belgium esetében „Gewesten/Régions”, Németország esetében „Länder”, Portugália esetében „Continente”, „Região dos Açores” és „Região da Madeira”, az Egyesült Királyság esetében „Skócia, Wales, Észak-Írország” és a „Government Office Regions of England”.
2. NUTS 2: Belgium esetében „Provincies/Provinces”, Spanyolország esetében „Comunidades y ciudades autónomas”, Franciaország esetében „Régions”, Ausztria esetében „Länder”.
3. NUTS 3: Dánia esetében „Amtskommuner”, Franciaország esetében „départements”, Svédország esetében „län”, Magyarország esetében „megyék”, a Cseh Köztársaság esetében „kraje”, Bulgária esetében „oblasti”.

A helyi közigazgatási egységek (LAU) rendszere kiegészíti a NUTS-osztályozást. A helyi közigazgatási egységek a NUTS építőelemei, és az Európai Unió településeit

és közigazgatási területeit foglalják magukban: a helyi közigazgatási egységek a NUTS 3 szintet egy vagy két további területi egységre osztják fel minden tagállamban. Emellett úgynevezett statisztikai rácsok egészítik ki a NUTS-osztályozást és azokat használják a lakossági alapú területi tipológiák kiszámításához. A Bizottságnak (Eurostat) naprakészen kell tartania és a weboldalának erre a célra kijelölt részén közzé kell tennie az uniós tipológiákat, amelyeket a NUTS- és LAU-szintű, valamint rácscella szintű területi egységek alkotnak.

B. Értékhatárok

Azt, hogy egy közigazgatási egységet melyik NUTS-szintbe kell besorolni, a népesség-küszöbértékek alapján határozzák meg:

Szint	Minimum	Maximum
NUTS 1	3 millió	7 millió
NUTS 2	800 000	3 millió
NUTS 3	150 000	800 000

Abban az esetben, ha egy tagállam teljes népessége egy adott NUTS-szintre vonatkozó alsó küszöbérték alatt van, ezen a szinten az egész tagállam egyetlen NUTS területi egységet alkot.

Ha egy adott NUTS-szinthez egy tagállamban nincs megfelelő méretű közigazgatási egység, e NUTS-szintet megfelelő számú, egymással határos, meglévő kisebb közigazgatási egység összevonásával kell képezni. Az így keletkezett összevont egység elnevezése „nem közigazgatási egység”.

C. Módosítások

A NUTS-osztályozás módosításait a naptári év második félévében fogadhatják el, és az ilyen módosításokra legfeljebb háromévenként kerülhet sor. Mindazonáltal, ha egy tagállam érintett közigazgatási struktúráját jelentősen átszervezik, rövidebb időközönként is lehet módosításokat elfogadni. A tagállamok értesítik a Bizottságot a közigazgatási egységekben bekövetkezett valamennyi olyan változásról vagy egyéb módosításról, amely érintheti a NUTS-osztályozást (például az alkotóelemek olyan változása esetén, amely kihathat a NUTS 3 szint határait).

A kisebb közigazgatási egységek változásai akkor módosítják a NUTS-osztályozást, ha az érintett NUTS 3 szintű területi egységek népessége több mint egy százalékának átvitelét vonják maguk után.

Egy tagállam nem közigazgatási egységei esetében a NUTS akkor módosítható, ha a változás az érintett NUTS-szinten a népesség tekintetében csökkenti minden uniós területi egység méretének szórását.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

A Bizottság által az osztályozásra vonatkozóan javasolt változtatások ellenőrzése mellett a Parlament több alkalommal hangsúlyozta, hogy különös figyelmet kell fordítani bizonyos elemekre, például a kisebb közigazgatási egységek kezelésére. A „kisebb közigazgatási egységek” NUTS-szintje lehetővé tenné a valódi körülmények

pontosabb feltérképezését és megszüntetné azt az anomáliát, amikor ugyanazon NUTS-szinten belül jelentősen eltérő népességű regionális egységek szerepelnek.

A rendelet legutóbbi, 2017-ben zajlott módosítási eljárása során a Parlament – társjogalkotói minőségében – támogatta a Bizottságnak a NUTS-rendelet kiigazítására irányuló javaslatát (az abban foglalt területi tipológiák tekintetében) azzal a céllal, hogy kezelje az adatok iránti növekvő igényt a kohézióval és a területi fejlesztéssel összefüggésben.

Marek Kołodziejcki
01/2020

